

Karsten de Heus en Robin van Santen¹

Subsidieregeling instandhoudingskosten monumenten

2020-0009

Vanaf 1 maart kunnen particuliere eigenaren van rijksmonumenten met een woonfunctie een aanvraag indienen via de website van Cultureel Erfgoed voor de "instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten". Zij hebben hier tot en met 30 april de tijd voor. In deze bijdrage gaan wij allereerst in op de fiscale aftrek van uitgaven voor rijksmonumentenpanden zoals deze gold tot en met 31 december 2018. Vervolgens zullen wij de per 1 januari 2019 ingevoerde subsidieregeling behandelen, waarbij we tevens ingaan op de overgangsregeling voor onderhoudsprojecten die reeds in 2018 zijn gestart maar doorlopen in 2019.

Monumentenaf trek - het verloop

De monumentenaf trek gaat terug tot de invoering van de *Wet houdende voorzieningen in het belang van monumenten van geschiedenis en kunst* ("Monumentenwet 1961"). Deze wet trad op 9 augustus 1961 in werking en was erop gericht om op rijksniveau een beleid op te bouwen dat gericht was op de bescherming en instandhouding van het erfgoed. Daarnaast werd destijds reeds op kleine schaal subsidies verstrekt om "monumenten van geschiedenis en kunst" voor verval en ondergang te behoeden.² In 1970 werd een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de Wet inkomstenbelasting 1964. In het voorgestelde artikel 42a lid 4 Wet IB 1964 werd voor het eerst een fiscale aftrek van kosten geïntroduceerd voor een rijksmonument.³ Deze werd gekoppeld aan de destijds bestaande subsidie en in samenhang met die subsidieregeling kwamen de gemaakte kosten dan per saldo geheel in aftrek.⁴ De Monumentenwet 1961 werd per 1 januari 1989 vervangen door de Monumentenwet 1988.

In het kader van de modernisering monumentenzorg werd per 1 januari 2012 een begin gemaakt met de versobering van de monumentenaf trek in de inkomstenbelasting.⁵ Daarvoor was reeds per 1 januari 2010 de vrijstelling van overdrachtsbelasting voor verkrijging van monumenten al afgeschaft. De monumentenaf trek in de inkomstenbelasting was tot en met 2011 onder te verdelen in een aftrek voor de eigen woning, zoals bedoeld in artikel 3.111 lid 1 Wet IB 2001, en een aftrek voor monumenten die werden aangehouden als belegging. Er bestond een ruime(re) mogelijkheid om kosten in aftrek te brengen indien en voor zover de kosten boven een bepaalde drempel uitkwamen. Voor een eigen woning gold een drempel van 0,8% van de WOZ waarde, voor

een beleggingspand een drempel van 4% van de waarde in het economische verkeer.

Vanaf 2012 verdween het onderscheid tussen een monument dat diende als eigen woning en beleggingspand. De achtergrond daarvan was dat ten behoeve van het beschermen van monumenten geen onderscheid dient te worden gemaakt voor monumentenpanden die als eigen woning dienen en monumentenpanden die voor de belastingplichtige niet als eigen woning kwalificeren.⁶ Daarnaast werden tevens de aftrekmogelijkheden beperkt en waren slechts onderhoudskosten nog aftrekbaar. De aftrek werd voor alle kwalificerende panden beperkt tot 80% van de onderhoudskosten. Daarentegen werden de bestaande drempels afgeschaft.

Met ingang van 1 juli 2016 werd de Monumentenwet 1988 vervangen door de Erfgoedwet. Deze wet bundelt in feite de al bestaande wet- en regelgeving op dit gebied en is gericht op het behoud en beheer van het cultureel erfgoed in Nederland.⁷ In deze wet is vastgelegd hoe met het erfgoed in Nederland dient te worden omgegaan, wie daarbij verantwoordelijk is en hoe het toezicht wordt uitgeoefend. Uiteindelijk is per 1 januari 2019 de monumentenaf trek afgeschaft en vervangen door de Wet fiscale maatregel rijksmonumenten. De fiscale aftrek is daardoor geheel vervangen door een subsidie.

Subsidieregeling

Om rijksmonumentenonderhoud met ingang van 2019 te blijven ondersteunen is de fiscale aftrek vervangen door de Subsidieregeling instandhoudingskosten monumenten (hierna: Sim). Eigenaren die in het bezit zijn van een rijksmonument met een woonfunctie, kunnen op grond van het

Beleidskader instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten⁸ (hierna: 'beleidskader') een subsidie aanvragen. Dit beleidskader wordt uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De uitbetaling geschiedt door de Stichting Nationaal Restauratiefonds. Het kabinet heeft voor de jaren 2019 tot en met 2022 een bedrag van ten hoogste 200 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de subsidieregeling.⁹ Voor de subsidieaanvragen die in 2020 en 2021 worden ingediend (over de kalenderjaren 2019 respectievelijk 2020) zal de subsidie 38% bedragen van de subsidiabele kosten die zijn gemaakt. Voor de subsidieaanvragen die in 2022 en 2023 worden ingediend (over de kalenderjaren 2021 respectievelijk 2022) zal het subsidiepercentage later worden vastgesteld. Dit percentage wordt bepaald op basis van de middelen die op dat moment nog reesteren, maar bedraagt niet meer dan 38%. Dit wekt de indruk dat de verwachting is dat bij het verstrekken van de subsidie in de kalenderjaren 2019 en 2020 het beschikbare subsidieplafond niet zal worden gehaald. Onduidelijk is hoe de subsidieregeling zal uitpakken indien het plafond wel wordt gehaald. Mogelijk zal in dat geval het subsidiepercentage van 38% worden verlaagd, of geldt wie het eerst komt, het eerst maalt?

De subsidieaanvraag kan worden ingediend in de periode van 1 maart tot en met 30 april, volgend op het kalenderjaar waarin de subsidiabele kosten zijn gemaakt. Kortom, vanaf 1 maart kan de subsidie voor het eerst worden aangevraagd (over 2019). Per jaar kan ten hoogste één aanvraag worden ingediend. Aanvragen buiten de genoemde periode worden deze afgewezen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zal binnen 13 weken besluiten of de aangevraagde subsidie wordt toegekend.

Doelgroep

Particuliere eigenaren van rijksmonumenten mét een woonfunctie kunnen een aanvraag doen op grond van de Sim. In het beleidskader wordt daaronder verstaan: "*een natuurlijk persoon die een (gedeelte van een) rijksmonument in eigendom heeft, of ten aanzien waarvan hij een ander zakelijk recht heeft.*"

Wanneer sprake is van een gedeeld zakelijk recht (zoals gedeelde eigendom of een gedeeld appartementsrecht), dan worden de eigenaren of rechthebbende tezamen als de particuliere eigenaar aangemerkt.

Naast particulieren kunnen ook aandeelhouders

van een besloten of naamloze vennootschap een subsidie aanvragen. Zij worden in dat geval gelijk gesteld met particuliere eigenaren van een rijksmonument met een woonfunctie. Op grond van artikel 10.9, lid 2 Wet IB 2001 dient het dan te gaan om aandeelhouders van een bv of nv waarvan de bezittingen uitsluitend of hoofdzakelijk bestaan uit ingevolge de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoederen en waarvan de werkzaamheden uitsluitend of hoofdzakelijk bestaan uit de instandhouding van die landgoederen. Voor het rijksmonument op het betreffende landgoed kan vervolgens door de aandeelhouder een subsidie worden aangevraagd. Van belang is dat de aandeelhouder kwalificeert als natuurlijk persoon en dat de vennootschap niet meer dan twintig aandeelhouders heeft. Recent is verduidelijkt dat het hierbij ook kan gaan om certificaathouders van aandelen in de betreffende bv of nv.¹⁰ De betreffende aandeelhouder of certificaathouder kan vervolgens naar rato van zijn belang in de bv of de nv een subsidie aanvragen.

Subsidiabele kosten

Niet alle kosten die door eigenaren van een rijksmonument worden gemaakt komen in aanmerking voor een subsidie. Enkel kosten voor werkzaamheden, maatregelen en voorzieningen ten behoeve van de instandhouding van het rijksmonument komen hiervoor in aanmerking. In de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten wordt concreet aangegeven welke kosten in aanmerking komen voor subsidie, namelijk kosten die:

- strekken tot instandhouding van het monument en zijn monumentale waarden;
- sober en doelmatig zijn;
- technisch noodzakelijk zijn; en
- zijn gericht op maximaal behoud van aanwezige monumentale waarden, in het bijzonder historische materialen en constructies.

Naast bovengenoemde kosten komen ook kosten voor subsidie in aanmerking welke gericht zijn op het voorkomen van verval of het voorkomen van vervolgschade van het rijksmonument. Daarbij kan worden gedacht aan kosten voor de instandhouding van (dragend) metselwerk, het repareren of vervangen van goten en afvoeren, en schilderwerk wat is uitgevoerd door een gecertificeerd schildersbedrijf.

Een verandering ten opzichte van de aftrekregeling voor 2019 is dat voorheen verschillende kosten die

niet direct gerelateerd waren aan het monument, zoals onderhoud aan binnen riolering, sanitair en gasinstallaties, wel in aanmerking kwamen voor fiscale aftrek. Kosten die echter niet direct verband houden met het monument, vallen niet onder de Sim en komen dus niet voor subsidie in aanmerking.

Subsidiabele kosten - bewijsstukken

De aanvrager van de subsidie zal bij het indienen van de subsidieaanvraag moeten aantonen welke subsidiabele kosten zijn gemaakt voor de werkzaamheden die zijn uitgevoerd. Dit moet duidelijk bij de aanvraag blijken aan de hand van ingediende stukken. Dit kan onder andere door het overleggen van gespecificeerde facturen van de werkzaamheden. Een factuur met een generieke omschrijving is daarvoor onvoldoende. In de praktijk worden bij grote onderhoudsprojecten doorgaans verschillende nota's toegestuurd met enkel de vermelding van de betreffende termijn, zonder nadere specificatie. Om dan toch in aanmerking te komen voor een subsidie zal bij de factuur een getekende offerte moeten worden gevoegd met een voldoende gespecificeerde omschrijving van de kosten die zijn gemaakt voor de werkzaamheden.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed kan vervolgens aan de subsidieaanvrager verzoeken om aan te tonen dat de betreffende werkzaamheden noodzakelijk zijn. Dit is vergelijkbaar met de monumentenaftrek tot 2019, waar in het verleden dit veelal een discussiepunt werd met de Belastingdienst. Net als toen geldt ook nu dat het belangrijk is om vóór de uitvoering van de werkzaamheden foto's te maken van de staat van het rijksmonument. Hiermee kan worden aangetoond dat de werkzaamheden daadwerkelijk noodzakelijk zijn voor herstel van het monument.

Subsidiabele kosten - inspectierapport

Particuliere eigenaren van een rijksmonument met een woonfunctie die in een bepaald jaar voor meer dan € 70.000 aan kosten een subsidie willen aanvragen, kunnen vóór de aanvang van deze werkzaamheden aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed vragen om te beoordelen welk gedeelte van deze kosten in aanmerking komen. Hiervoor bestaat het formulier "Verzoek beoordelen subsidiabele kosten woonhuisregeling" dat is te downloaden op www.cultureelerfgoed.nl. Voor deze beoordeling zal een "adequaat" inspectierapport moeten worden ingediend en zal voldoende inzicht moeten worden gegeven in de

voorgenomen werkzaamheden¹¹. Binnen 6 weken vindt de beoordeling plaats.

Het inspectierapport is tevens noodzakelijk bij de daadwerkelijke aanvraag indien alsdan de totale kosten meer dan € 70.000 bedragen. Het rapport dient een adequate beschrijving te bevatten van de technische en fysieke staat van het rijksmonument voorafgaand aan de werkzaamheden waarvoor de subsidie wordt aangevraagd. Het feit dat het inspectierapport dient te worden ingediend bij de aanvraag voorafgaand aan de werkzaamheden werd pas formeel duidelijk op 15 februari 2019 (Stcrt. 2019, 7987). Voor eigenaren die op dat moment reeds waren gestart met een onderhoudsproject was het logischerwijs niet meer mogelijk om tijdig een inspectierapport te laten opstellen en indienen. De regeling in het beleidskader is op dat gebied dan ook verruimd voor onderhoudsprojecten die reeds in 2019 waren gestart of eerder. Een aanvrager kan in dat geval, indien hij niet over een inspectierapport beschikt, op andere wijze aantoonbaar maken dat de onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn.¹² Het inspectierapport moet inzicht geven in onder andere:

- de staat van het monument voor de start van de werkzaamheden;
- de gebreken van het monument voor de start van de werkzaamheden;
- de oorzaken en mogelijke gevolgen van die gebreken; en
- adviezen over de uit te voeren werkzaamheden in volgorde van urgentie en over de termijn van uitvoering.

Het rapport dient te worden opgesteld door een deskundige instantie of persoon. Omdat het rapport voorafgaand aan de werkzaamheden moet worden opgesteld, mag het op het moment van de subsidieaanvraag niet ouder zijn dan vier jaar.¹³ Opmerkelijk genoeg wordt in het formulier "Verzoek beoordeling subsidiabele kosten woonhuisregeling" een termijn gehanteerd van drie jaar. Tot slot, als de aanvrager van de subsidie al een andere rijkssubsidie heeft ontvangen of al een lening van het Nationaal Restauratiefonds heeft ontvangen waarop de aanvraag betrekking heeft, komt deze aanvraag niet in aanmerking voor subsidie.¹⁴

Overgangsregeling¹⁵

Tijdens de Eerste Kamer behandeling van de Wet fiscale maatregel rijksmonumenten is voor het

jaar 2019 ook een overgangsregeling toegezegd voor onderhoudsprojecten die in 2018 zijn gestart maar die doorlopen in 2019. Hierbij gaat het om drukkende onderhoudskosten die wel fiscaal aftrekbaar waren onder de oude wetgeving, maar na de wetswijziging niet in aanmerking komen voor subsidie op grond van het beleidskader. De regeling biedt dus een subsidiemogelijkheid voor drukkende onderhoudskosten die betrekking hebben op werkzaamheden die zijn uitgevoerd in 2018, maar pas in 2019 zijn betaald. Deze kosten zouden zonder deze overgangsregeling niet voor subsidie in aanmerking komen op grond van het beleidskader, maar ook niet in aanmerking komen voor de monumentenaftrek omdat de kosten niet in het jaar 2018 zijn betaald. Deze kosten komen dan alsnog in aanmerking voor de subsidie.¹⁶

Om in aanmerking te komen voor deze overgangsregeling is het belangrijk dat in de subsidieaanvraag wordt aangetoond dat voor het onderhoudsproject al vóór 2019 verplichtingen zijn aangegaan en dat inzichtelijk wordt gemaakt uit welke werkzaamheden het onderhoudsproject bestaat en wanneer deze zijn uitgevoerd. Dit kan gedaan worden aan de hand van de volgende documenten:

- een verklaring van de Belastingdienst/Bureau Monumentenpanden, waaruit blijkt welke kosten van het onderhoudsproject door de Belastingdienst als drukkende onderhoudskosten zijn aangemerkt;
- een gespecificeerde en vóór 2019 ondertekende en gedateerde offerte voor het onderhoudsproject;
- facturen waaruit blijkt welke werkzaamheden al vóór 2019 zijn uitgevoerd;
- facturen waaruit blijkt welke werkzaamheden in 2019 zijn uitgevoerd.

Indien de aanvraag (mede) betrekking heeft op werkzaamheden die in 2018 zijn uitgevoerd maar pas in 2019 zijn betaald, dan voegt de aanvrager van de subsidie bescheiden toe waaruit het moment van betaling blijkt.

Conclusie

Per 1 januari 2019 is de fiscale aftrek van uitgaven voor rijksmonumenten in de Wet inkomstenbelasting 2001 definitief afgeschaft. Om het rijksmonumentenonderhoud met ingang van 2019 te blijven ondersteunen is voor de fiscale aftrek een subsidie de plaats gekomen. Op basis van die subsidieregeling kunnen particuliere eigenaren die in

het bezit zijn van een rijksmonument met een woonfunctie vanaf 1 maart a.s. een subsidie aanvragen via www.cultureelerfgoed.nl. Handvatten om te kunnen bepalen welke kosten voor subsidie in aanmerking komen worden gegeven in de Leidraad subsidiabele instandhoudingskosten. De aanvrager van de subsidie zal bij het indienen van de subsidieaanvraag aan de hand van stukken moeten aantonen welke kosten zijn gemaakt die in aanmerking komen voor subsidie. Indien het gaat om kosten van meer dan € 70.000, dient aanvullend een inspectierapport te worden ingediend. De administratieve last voor de particuliere eigenaar lijkt hiermee zwaarder te zijn geworden dan bij de voormalige aftrekregeling in de aangifte inkomstenbelasting. In dat opzicht lijkt de regeling geen verbetering. Ook is de hoogte van het subsidiepercentage onduidelijk indien het subsidieplafond wordt bereikt. In dat kader kan men er verstandig aan doen om zo vroeg mogelijk een subsidie aanvraag in te dienen. Tot slot geldt voor projecten die in 2018 zijn gestart, maar in 2019 doorlopen, een overgangsregeling. Hiermee wordt voorkomen dat kosten die niet onder de oude regeling in aftrek kunnen worden gebracht ook niet voor subsidie in aanmerking komen. Particuliere eigenaren van rijksmonumenten met een woonfunctie hebben vanaf 1 maart 2020 twee maanden de tijd om de subsidieaanvraag over het kalenderjaar 2019 in te dienen. Wacht hier niet te lang mee, want indien de aanvraag na 30 april 2020 wordt ingediend, zal deze automatisch worden afgewezen.

Noten:

1. Mr. K. de Heus en mr. R.J.M. van Santen zijn beide verbonden aan HVK Stevens Belastingadvies te Amsterdam.
2. Kamerstukken II 1986/87, 19 881, nr. 3.
3. Kamerstukken II 1969/70, 10 790, nr. 2.
4. Kamerstukken II 1969/70, 10 790, nr. 3.
5. Kamerstukken II 2011/12, 33 006, nr. 3.
6. Kamerstukken II 2011/12, 33 006, nr. 3.
7. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 2015-511.
8. Besluit vaststelling beleidsregels instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten, Stcrt. 2019/7987.
9. Zie daartoe ook artikel 2. Subsidieplafond Besluit vaststelling beleidsregels instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten.
10. Besluit van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 19 december 2019 nr. WJZ/17806953(10295), Stcrt. 2019, 67170.
11. Besluit van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 12 februari 2019 nr. WJZ/1091575(8144), zie Fida 20191105.
12. Besluit van de Minister van OCW van 19 december 2019 nr. WJZ/17806953(10295), Stcrt. 2019, 67170, artikel I onderdeel C.
13. Besluit vaststelling beleidsregels instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten p. 5, Stcrt. 2019/7987.
14. Besluit van de Minister van OCW van 12 februari 2019, nr. WJZ/1091575(8144), onderdeel 5, zie Fida 20191105.
15. Overgangsregeling afschaffing fiscale aftrek uitgaven monumentenpanden
16. Omgekeerd is recent ter verduidelijking nog een wijziging in het Besluit vaststelling beleidsregels instandhoudingssubsidie woonhuis-rijksmonumenten opgenomen dat kosten die in 2018 zijn betaald, maar in 2019 zijn uitgevoerd niet voor subsidie in aanmerking komen. Voor deze kosten geldt dat zij in aftrek kunnen worden gebracht in de aangifte inkomstenbelasting 2018 onder de oude regeling. Een samenloop van aftrek en subsidie wordt hiermee voorkomen.